

Dansk Folkeoplysnings Samråd januar 2010, *revideret udgave*

Folkeoplysning i de nordiske lande

- Rapport til det Nationale Folkeoplysningsudvalg 2009/10

Folkeoplysning i de nordiske lande

Indhold

Sammendrag	5
Introduktion	7
Kommissorium – Nordiske erfaringer:	7
Formål og metode.....	7
Indledning	9
Sverige.....	10
Lovgivning og formål	10
Organisering.....	11
Folkbildningsrådet (FBR)	11
Folkbildningsförbundet (FBF).....	12
Sveriges Kommuner och landsting (SKL).....	13
Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO).....	13
Aktivitetsformer og finansiering	13
Studieförbund	13
Studiecirkler	14
Kulturaktiviteter	15
Anden folkbildningsvirksomhed.....	15
Folkehøjskoler	15
Økonomiske rammer:	15
Samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen i Sverige	18
Afrapportering, statistik og kvalitetssikring.....	18
Norge.....	21
Lovgivning og formål	21
Organisering.....	22
Voksenopplæringsforbundet, VOFO	22

Folkeoplysning i de nordiske lande

Folkehøjskoleforeninger	23
Aktivitetsformer og finansiering	23
Studieforbund	23
Folkehøjskoler	24
Økonomiske rammer:	25
Studieforbund	25
Folkehøjskoler	25
Samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen i Norge	27
Afrapportering, statistik og kvalitetssikring	27
Finland.....	28
Lovregulering og formål	28
Organisering	30
Samverkande Bildningsorganisationerne (SBO/VSY)	30
Bildningsforum	31
Finlands Kommunförbund	31
Aktivitetsformer og finansiering	31
Studiecentralene	31
Medborgerinstitutterne	32
Folkehøjskoler	32
Økonomiske rammer:	33
Studiecentralene	33
Medborgerinstitutterne	33
Folkehøjskoler	34
Sommeruniversitet.....	34
Idrottsutbildningscenter	34
Samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen i Finland	36

Folkeoplysning i de nordiske lande

Afrapportering, statistik og kvalitetssikring	36
Danmark.....	38
Lovgivning og formål	38
Folkeoplysningsloven	38
Organisering	40
Dansk Folkeoplysnings Samråd, DFS	41
Oplysningsforbundene (/aftenskolerne).....	42
Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde	43
Daghøjskolerne	43
Folkeuniversitetet	44
Folkehøjskoler	44
Aktivitetsformer og finansiering:	45
Oplysningsforbundene/aftenskolerne	45
Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde	46
Daghøjskolerne	46
Folkeuniversitetet	46
Folkehøjskoler	47
Økonomiske rammer	47
Samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen i Danmark	50
Afrapportering, statistik og kvalitetssikring	50

Folkeoplysning i de nordiske lande

Sammendrag

Folkeoplysningen i de nordiske lande byder på en rig variation af organisatoriske, lovgivningsmæssige og økonomiske rammer. Systemerne og den forvaltningsmæssige praksis for folkeoplysningen er vidt forskellig fra land til land, og på mange måder skiller Danmark sig ud fra de andre nordiske lande.

I det følgende gives et kort rids af de mest markante forskelle og ligheder på de undersøgte områder. Alt kan findes uddybet i rapporten.

Lovgivning og formål

I Sverige, Norge og Finland er man som i Danmark optaget af, at arbejdet i folkeoplysningen skal styrke og udvikle demokratiet og det aktive medborgerskab samt medvirke til personlig dannelse og livsglæde.

Begrebet kultur fylder imidlertid betydeligt mere i Sverige, Norge og Finland end i Danmark. Både når det gælder lovgivningen og praksis. Man taler i de andre nordiske lande i høj grad om begreber som kulturel mangfoldighed og generel deltagelse i kulturlivet.

Organisering

I Sverige er organiseringen af folkeoplysningen mere kompleks end i Danmark. Dette hænger sammen med, at folkeoplysningen i Sverige har større politisk og organisatorisk autonomi. Folkeoplysningen har et eget myndighedsorgan, der varetager opgaverne med fordeling af bevillinger, evaluering og opfølgning mv.

At man i de andre nordiske lande er organiseret på tre niveauer – statsligt, regionalt og kommunalt, gør også en markant forskel for organiseringen af folkeoplysningen.

I de øvrige tre nordiske lande er staten betydeligt mere involveret i folkeoplysningen end i Danmark, hvilket også i høj grad præger organiseringen.

Aktivitetsformer og finansiering

De konkrete folkeoplysende aktiviteter ligner på visse områder hinanden i de fire nordiske lande. Studiekredsen er imidlertid betydeligt mere udbredt som tilrettelæggelsesform i de andre nordiske lande end i Danmark – ikke mindst i Sverige.

I Norge og Finland udbyder henholdsvis studieforbundene og studiecentralerne både formel og ikke-formel undervisning, hvis de er i stand til det, og fylkerne/amterne og kommunerne ønsker det.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Folkeoplysningen i Danmark er i al overvejende grad finansieret og reguleret kommunalt. I de øvrige nordiske lande er folkeoplysningen først og fremmest finansieret direkte af staten.

Kommunerne spiller dog også en stor rolle i Norge og Finland. I Sverige derimod er udviklingen gennem de sidste år gået mod betydeligt mindre kommunal finansiering og betydelig mere statsfinansiering.

I Danmark og Norge er folkeoplysningens adgang til gratis lokaler lovsikret. Det er den derimod ikke i Sverige og Finland. Der ejer man til gengæld i højere grad de lokaler, man bruger i det folkeoplysende arbejde.

Samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen

Der må siges at eksistere et tættere og mere målrettet samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen i de tre øvrige nordiske lande.

I Sverige har staten et regulært samarbejde med folkeoplysningen om løsningen af konkrete (politisk) prioriterede områder og problemstillinger. Også i Finland spiller folkeoplysningen en central rolle i løsningen af (politisk) prioriterede samfundsproblemer – eksempelvis i forhold til at styrke det aktive medborgerskab.

I Danmark eksisterer der ikke et formelt/institutionaliseret samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen. Således bruger det offentlige hverken på statsligt, regionalt eller kommunalt niveau folkeoplysningen som oplagt samarbejdspartner i forbindelse med særlige indsatser, som man ser det i de øvrige nordiske lande. Integrationsområdet er et af de få områder i Danmark, hvor staten har bevilget projektmidler til enkelte folkeoplysende organisationer.

Afrapportering, statistik og kvalitetssikring

Hvad angår statistik på det folkeoplysende område halter Danmark bagefter de andre nordiske lande. Igen kan Sverige fremhæves, som det land der er længst fremme, når det handler om mængden og kvaliteten af folkeoplysningsstatistik.

Hvad angår evaluering, udvikling, statistik og opfølgning på uddannelsesinitiativer, er der i både Sverige, Norge og Finland et tæt samarbejde mellem staten (de respektive departementer) og folkeoplysningens (paraply-)organisationer.

Der bedrives betydeligt mere forskning i folkeoplysning i de andre nordiske lande. I Sverige er der øremærkede midler til forskning vedrørende folkeoplysning.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Introduktion:

På baggrund af det nationale Folkeoplysningsudvalgs beslutning om at undersøge forholdene for folkeoplysningen i de nordiske lande, fik Dansk Folkeoplysnings Samråd (DFS) i november 2009 til opgave at undersøge forholdene og efterfølgende rapportere til Folkeoplysningsudvalget.

Rapporten er researchet og skrevet under stort tidspres. Ikke mindst fordi alle paraplyorganisationerne, der har bidraget til dataindsamlingen til rapporten, i samme periode har været engageret i UNESCO-konference om voksnes læring.

Tilgangen til undersøgelsen er bundet op på de præmisser, som kommissoriet fremstiller:

Kommissorium – Nordiske erfaringer:

UVM: Sagsnr.: 091.523.021

Arbejdets formål er at kortlægge de organisatoriske, lovgivningsmæssige og økonomiske rammer for den folkeoplysende voksenundervisning i Danmark, Norge, Sverige og Finland med henblik på inddragelse i Folkeoplysningsudvalgets arbejde.

Arbejdet skal endvidere belyse samspillet mellem den folkeoplysende voksenundervisning og staten henholdsvis amter/regioner og kommunerne i Danmark, Norge, Sverige og Finland, herunder særligt i forbindelse med løsningen af samfundsopgaver i relation til demokratisk medborgerskab, sundhed, uddannelse og integration, med henblik på, at Folkeoplysningsudvalget kan lade sig inspirere heraf.

Formål og metode:

Folkeoplysning har en lang og for så vidt glørværdig historie i de nordiske lande, og selv om man ofte taler om den nordiske eller skandinaviske model, er det tydeligt, at der er store forskelle i de måder, folkeoplysningen i de nordiske lande er struktureret, reguleret, finansieret og organiseret på. Det til trods er der imidlertid mange værdier og megen ideologi til fælles, og dette gør det indlysende, at vi bør lade os oplyse og inspirere af hinanden i de nordiske lande, ikke mindst når vi står overfor muligheden for at forandre afgørende på systemerne. Formålet med denne rapport er netop at oplyse om de andre måder, man bedriver folkeoplysning på i vores broderlande til eventuel inspiration for Folkeoplysningsudvalget.

Researcharbejdet bag rapporten bygger på informationer hentet fra Voksenopplæringsforbundet (VOFO), Samverkande Bildningsorganisationerne (SBO/VSY) samt Folkbildningsrådet (FBR), paraplyorganisationerne i henholdsvis Norge, Finland og Sverige. Disse informationer blev indsamlet i november-december måned 2009, via en

Folkeoplysning i de nordiske lande

surveyundersøgelse.¹ Derudover har vi gjort flittig brug af informationerne i den norske Tronrapport (NOU 2007:11, "Studieforbund – læring for livet").²

Dataene er for Danmarks vedkommende indsamlet af DFS.

¹ Spørgeskemaet er vedlagt som bilag

² Tronudvalget var det norske svar på det danske nationale Folkeoplysningsudvalg. Find rapporten på: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/nouer/2007/NOU-2007-11.html?id=480422>

Folkeoplysning i de nordiske lande

Indledning

Det er karakteristisk for Danmark og de øvrige nordiske lande, at begrebet folkeoplysning og folkbildning voksede frem med folkelige-sociale bevægelser i opposition til statsmagten. Fælles for disse bevægelser var kravet om, at "statssuverænitet" skulle erstattes af "folkesuverænitet" (Ove Korsgaard, 2002³). Lige så karakteristisk er det imidlertid, at staten har været en aldeles afgørende forudsætning for en velfungerende velfærdsstat – og dermed for folkeoplysning (Tim Knudsen, 2002⁴). Dette paradoksale forhold til staten er et grundlæggende forhold for folkeoplysningen, der gennem tiden og i den nuværende situation kommer til udtryk i alle de nordiske landes forskellige modeller for folkeoplysning.

Folkeoplysningen i de nordiske lande har altså et meget væsentligt fællestræk: Folkeoplysning og velfærdsstat hænger uløseligt sammen. I alle landene findes der en norm om det sociale medborgerskab, stærkt institutionaliserede velfærdssystemer samt en velfærdspolitisk konsensus omkring velfærdssystemerne (Klaus Petersen, 2002⁵), som folkeoplysningen i mere eller mindre grad og i vidt forskellige former er del af i de fire nordiske lande.

I det følgende vil de nordiske lande blive gennemgået, land for land, startende med Sverige, som må siges at være det land i Norden, hvor folkeoplysningen som institution har bedst vilkår og størst indflydelse i samfundet.

³ *Folkeoplysning, det civile samfund og velfærdsstat*. I antologien: "Velfærd og folkeoplysning", redigeret af Søren Eigaard. (Odense Universitetsforlag)

⁴ *Den nordiske velfærdsstat og de sekulariserede lutheranere*. I antologien: "Velfærd og folkeoplysning", redigeret af Søren Eigaard. (Odense Universitetsforlag)

⁵ *Den nordiske model*. I antologien: "Velfærd og folkeoplysning", redigeret af Søren Eigaard. (Odense Universitetsforlag)

Folkeoplysning i de nordiske lande

Sverige:⁶

Sverige er det land i Norden, der bevilger flest penge til folkbildning. Fem gange mere end man gør i Danmark pr. indbygger, og seks gange mere end man bruger i Norge pr. indbygger.⁷

Voksenuddannelsesområdet er i Sverige opdelt på Komvux, der tilbyder formel uddannelse for voksne på tre niveauer og så folkeoplysningen. I 1991 blev der gennemført en stor reform af folkeoplysningsområdet i Sverige, som på mange måder har gjort sektoren ganske administrativt autonom, men samtidig også mere økonomisk knyttet til staten end til kommunerne.

I Sverige taler man om studieförbund, der svarer til de danske oplysningsforbund.

Lovgivning og formål:

Folkbildningen, der indbefatter både folkehøjskoler og studieförbund i Sverige, har ikke sin egen lov som i Danmark, men reguleres efter sin egen *förordning*. Denne forordning baseres på en *folkbildningproposition* og et årligt budget. Förordningen giver en vejledning for fordelingen af tre milliarder svenske kroner. Siden reformen i 1991 har det været sådan, at staten af Folkbildningsförordningen og i årlige prioriterede områder angiver de politiske mål for, hvordan statsbidraget skal anvendes, men at studieförbundene og folkehøjskolerne selv bestemmer, hvordan målene skal nås og statsbidrages fordeles.

I *Förordning om statsbidrag till folkbildningen* er formålet defineret som:⁸

- 1. stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,*
- 2. bidra till att göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,*
- 3. bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, och*

⁶ Dele af teksten er inspireret og/eller oversat fra Tronrapporten, NOU 2007:11, "Studieförbund – læring for livet".

Derudover er der indhentet informationer fra Folkbildningsrådet, (v/ Björn Garefelt)

⁷ Tronrapporten, s. 50

⁸ Folkbildningsförordningen er senest revideret i 2006, se http://www.folkbildning.se/download/581/forordning_2007.pdf

Folkeoplysning i de nordiske lande

4. *bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.*

Særligt prioriterede områder i forordningen er:

1. *den gemensamma värdegrunden; alla människors lika värde och jämställdhet mellan könen,*
2. *det mångkulturella samhällets utmaningar,*
3. *den demografiska utmaningen,*
4. *det livslånga lärandet,*
5. *kulturen,*
6. *tillgängligheten och möjligheterna för personer med funktionshinder, och*
7. *folkhälsa, hållbar utveckling och global rättvisa.*

Disse prioriterede områder samarbejder staten og folkeoplysningen særligt om gennem målrettede indsatser, som staten anmoder folkbildningen om at deltage i.

Organisering

Folkbildningsrådet (FBR) ⁹

Folkbildningsrådet blev etableret som led i folkeoplysningsreformen i 1991, der på mange måder var en politisk og administrativ frisættelse af folkeoplysningen fra staten.

Folkbildningsrådet spiller en myndighedsrolle og har således til opgave at:

- fordele statsbidrag til studieforbundenes og folkehøjskolernes virke
- følge op på og evaluere studieforbundenes og folkehøjskolernes virke
- udarbejde grundlag for budget og årsberetninger

I dag er størstedelen af Folkbildningsrådets arbejde knyttet til myndighedsopgaver (18 af 25 medarbejdere). Rådet har indenfor de seneste par år også fået ansvar for de evalueringer af folkeoplysningsvirksomhedens samfundsmæssige betydning, der tidligere blev varetaget af SUFO, Statens Utvärdering af Folkbildningen.¹⁰ Folkbildningsrådet skal forestå kontinuerlig vurdering og opfølgning af virksomheden og har mulighed for at tilbagekalde statsbidraget.

Staten spiller i dag en mere tilbagetrukket rolle, men foretager uafhængige og jævnlige kortlægninger og undersøgelser. Således bliver der også bevilget penge særskilt til

⁹ www.folkbildning.se

¹⁰ Tidligere fandt denne evaluering sted hver 4. år.

Folkeoplysning i de nordiske lande

folkbildningsforskning, fem millioner svenske kroner i 2008. Disse midler fordeles fra Vetenskabsrådet og ikke Folkbildningsrådet.

På opdrag fra medlemsorganisationerne arbejder Folkbildningsrådet med politisk overvågning, information og administration af Folkbildningsnätet.¹¹

Folkbildningsnätet er et elektronisk konferencesystem og et pædagogisk værktøj for folkbildningen. Det fungerer som en mødeplads, et informationstov, et konferencesystem og som et studiecentrum. Folkbildningsnätet består også af "Pedagogiska resurssidor" i en webdatabase, som et supplement til konferencesystemet. Nettet er åbent for alle, som er aktive indenfor folkbildningen. Antallet af registrerede brugere på Folkbildningsnätet er ca. 30.000.

Folkbildningsrådet står også for Folkhögskolornas Informationstjänst, som er fælles for alle folkehøjskoler, samt FOLAC – Folkbildning – Learning for Active Citizenship, som varetager folkehøjskolernes internationale arbejde.

Folkbildningsrådet har 3 interesseorganisationer som medlemmer; Folkbildningsförbundet, Sveriges Kommuner og Landsting samt Rörelsefolk högskolernes Interesseorganisation.

Folkbildningsförbundet (FBF)

Folkbildningsförbundet¹² er studieforbundenes interesseorganisation og er som paraplyorganisation medlem af Folkbildningsrådet.

FBF er organiseret med regionale organer, Länsbildningsförbund¹³, og i mange kommuner samarbejder studieforbundene i lokale samrådsgrupper. Den vigtigste opgave for disse er kontakten med län og kommuner. Disse regionale organer synes ikke at have nogen stærk stilling, idet studieforbundenes lokale tilstedeværelse anses at have en større betydning.

Der er i dag 9 studieforbund i Sverige, som er godkendt til at få del i det statslige tilskud.¹⁴ Et af de største er Folkeuniversitetet, der i Sverige ligesom i Norge, er et studieforbund på linje med andre studieforbund. Det nyeste studieforbund er det muslimske Ibn Rushd. Alle er organiseret i FBF.

¹¹ <http://www.folkbildning.net/>

¹² <http://www.studieforbunden.se/>

¹³ Regional forening for folkbildning, ofte med både studieforbund, folkehøjskoler, biblioteker og museer som medlemmer.

¹⁴ Kravene til godkendelse er 25.000 timer pr. år

Folkeoplysning i de nordiske lande

Studieforbundene har i alt knap 200 medlemsorganisationer og samarbejdsaftaler med omkring 80 andre organisationer, så som kristne- og frikirkelige foreninger, sangforeninger og naturfredningsforeninger mv.

Idrættens Studieforbund har fra 2007 modtaget øremærkede midler. De opererer fortsat under samme vilkår for statsstøtte som resten af folkbildningen, men er underlagt en grundigere kontrol med om midlerne benyttes efter hensigten

Sveriges Kommuner och landsting (SKL)¹⁵

Sveriges Kommuner och Landsting repræsenterer de folkehøjskoler, der er oprettet af landsting og regioner.

Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO)¹⁶

Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation repræsenterer de folkehøjskoler, der er oprettet af folkebevægelser og andre organisationer.

Aktivitetsformer og finansiering:

Studieforbundenes arbejde i Sverige er udelukkende knyttet til ikke-formel voksenlæring, og statsbidrag må ikke anvendes til virksomhed med kommercielt formål. Studieforbund kan imidlertid løse opgaver (lave oplysningsvirksomhed) for kommuner, selvstændige virksomheder mv., dog med klare afgrænsninger indenfor statsbidraget. Således skal studieforbundene have hele ansvaret for aktiviteten, ligesom der ikke må være tale om, at studieforbundene delfinansierer aktiviteter, som ellers er kommunens ansvar.

Aktivitetstyperne i studieforbundene er studiecirkler, kulturprogrammer og anden folkbildningsvirksomhed. For at kunne modtage statstilskud til studiecirkler eller kulturaktiviteter, skal de styres af en leder, der er godkendt af en lokal studieforbundsafdeling.

Studieförbund

Studieforbundene er organiseret med afdelinger på län- og kommuneniveau. I 2005 var der i alt 428 lokale studieforbundsafdelinger. Dette tal er i 2009 faldet til 363.

¹⁵ <http://www.skl.se/startside.asp?C=24>

¹⁶ <http://www.rio-org.se/>

Folkeoplysning i de nordiske lande

Kun de studieforbund og folkehøjskoler, som Folkbildningsrådet har godkendt som modtagere af statsbidrag, kan få støtte via den statslige folkeoplysningsbevilling. Folkbildningsrådet behandler og afgør ansøgninger fra nye bidragsmodtagere.

Folkbildningspropositionen betoner vigtigheden af, at folkbildningen er åben for nye aktører. Nye studieforbund og folkehøjskoler samarbejder med allerede eksisterende, inden de bliver selvstændige. Det kristne studieforbund Sensus støttede som eksempel opbygningen af det muslimske studieforbund Ibn Rushd.

De fleste af de svenske studieforbund ejer deres lokaler, men efter behov lejer de også lokaler. Man lejer især af medlems- eller samarbejdsorganisationer. Det kan ske, at man låner lokaler af kommunen, men da er der tale om lokale aftaler, som er forskellige fra kommune til kommune. Der findes ingen lovgivning eller regler omkring dette.

Studiecirkler

I studieforbundene arbejder man meget i studiecirkler – studiekredse – som ikke er så udbredte i Danmark, som i Sverige og Norge.

Folkbildningsrådet fastsætter minimumskriterier for studiecirklerne ude i studieförbundene - varighed, antal deltagere, ledelse, studiemateriale mv., for de forskellige aktivitetstyper. Kravene til en studiecirkel er pt.: 3 deltagere, 3 (spredte) møder, 9 timer. Desuden er der formuleret en række vilkår, som har klar kobling til etiske spørgsmål i folkbildningsarbejdet – bl.a. afgrænsning til generelt foreningsarbejde, leg, spil, idræt og produktion.

Uanset hvad er det studieforbundene, der har arrangøransvaret i forbindelse med folkeoplysende aktiviteter. Det vil sige, at det udelukkende er studieforbund, der kan være formelle arrangører af studiecirkler. Dette skal forstås således, at hvis en af studieforbundets medlemsorganisationer (fx en sangforening, partiforening eller naturfredningsforening) ønsker at arrangere et kursus, så skal de gøre det i samarbejde med et studieforbund og med studieforbundet som arrangøransvarlig. Deltagere i studiecirkler skal desuden gøres bekendt med det forhold, at de deltager i en studiecirkel, samt hvilket studieforbund, der er arrangør.

Lederne af studiecirklerne og kulturaktiviteterne har alle gennemgået et introduktionsforløb. Kravene til disse forløb fastsætter de enkelte studieforbund selv, og det er også studieforbundene selv, der står for det betydelige udviklings- og kvalitetssikringsarbejde, der foregår på lederuddannelsesområdet.

Der findes ikke central regulering af løn og honorar på leder- og lærerområdet.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Kulturaktiviteter

Kulturaktiviteter kan være forelæsninger, teater, sang, musik, dans, udstillinger mv. Aktiviteterne skal gennemføres efter en plan, være annonceret og være udformet således, at de bidrager til deltagelse, oplevelse og eftertanke. Varigheden skal være mindst 30 minutter. Også med hensyn til kulturaktiviteter forholder det sig således, at det er studieforbundene, der har arrangøransvaret.

Anden folkbildningsvirksomhed

Studieforbund har mulighed for at gennemføre folkeoplysende virksomhed i friere og mere fleksible former. Det kaldes 'anden folkbildningsvirksomhed'.

Kravene til kvalitet er de samme, som dem der gælder den øvrige folkbildning.

'Anden folkbildningsvirksomhed' skal give mulighed for at prøve nye former og udvikle nyskabende folkbildningsvirksomhed. Sammenkomster under anden folkbildningsvirksomhed kan vare længere og gennemføres mere intenst end i studiecirkler. Det kan eksempelvis være weekendkurser. Antallet af arrangementer kan være en eller flere.

Det er studieforbundene, der skal godkende både arbejdets organisering og gruppens ledere.

Björn Garefelt (FBR) oplyser, at deltagerafgifterne i gennemsnit udgør 24% af et studieforbunds totale indtægter. Men præcis hvor meget varierer en del fra studiecirkel til studiecirkel. Det bestemmer studieforbundene selv, og det afhænger af den politiske prioritering af temaet. Nogle studiecirkler – "kammeratcirkler" – er helt gratis.

Folkehøjskoler

Der er kommet ca. 20 nye folkehøjskoler i Sverige siden 1990'erne. To nye folkehøjskoler starter i 2010, Kista folkhögskola stiftet af muslimske organisationer, samt Agnesbergs folkhögskola, som henvender sig til romaer, oprettet af Västra Götalandsregionen. Sverige har i alt 150 folkehøjskoler.

Økonomiske rammer:

Det svenske statstilskud til folkbildning blev i 2007 forhøjet med ca. 400 mio. SEK.¹⁷ Fordelt med ca. halvdelen til studieforbundene og halvdelen til folkehøjskolerne.

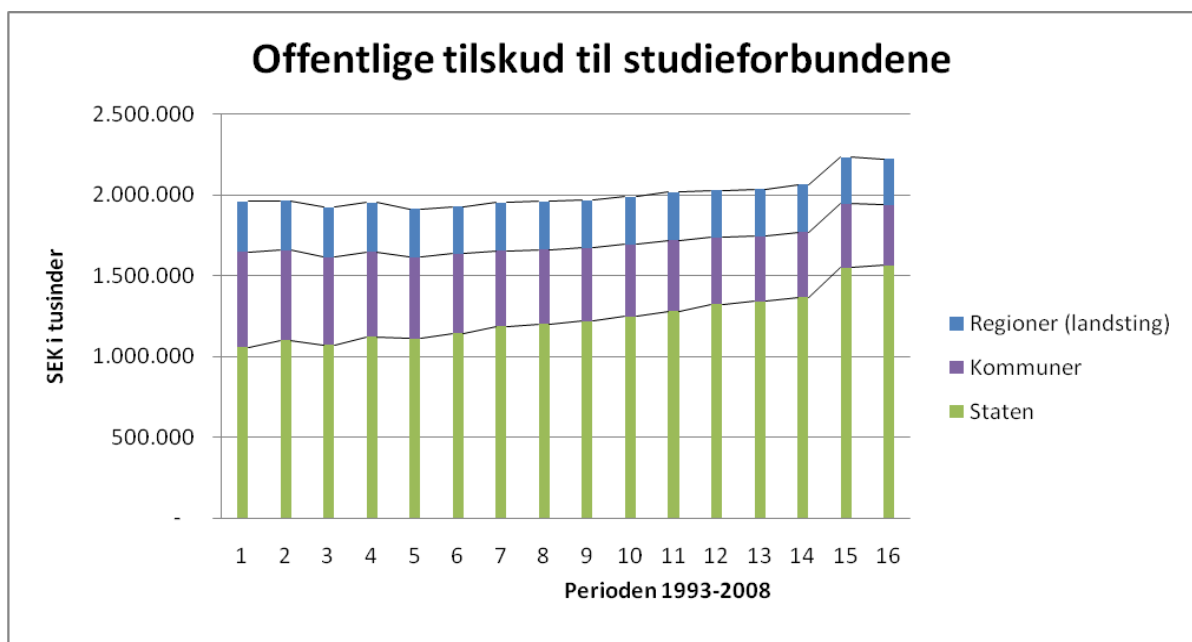
¹⁷ Beløbene er ekskl. tilskud til den nordiske folkehøjskole i Genève på ca. 370.000 SEK.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Statstilskud i SEK	2006	2007	2008
Studieforbund	1.366.135.000	1.550.204.000	1.562.722.000
Folkehøjskoler	1.304.345.000	1.497.713.000	1.513.690.000
Folkbildningsrådet	15.250.000	28.600.000	25.950.000
Total	2.688.280.000	3.079.067.000	3.106.582.000

Folkbildningen i Sverige er i overvejende grad finansieret direkte gennem staten. Kommuner og län/amter giver også tilskud, men siden 1991 i mindre og i faldende grad. Enkelte steder hænger dette sammen med sammenlægning af lokalafdelinger i studieforbund.

I det ovenstående diagram ses udviklingen i stats-, regions- og kommunetilskud i perioden 1993-2008. Det samlede tilskud er i perioden steget fra 1.961 mio. SEK til 2.221 mio. SEK. Det samlede tilskud har været nogenlunde stabilt i perioden indtil 2007. Stigningen i 2007 (søjle 15 i ovenstående model) viser det forhøjede tilskud, som fortsætter i 2008. Tallene viser også, at kommunernes andel er faldet betydeligt. I 1993 udgjorde kommunernes tilskud 30 % af det samlede tilskud. Denne andel var i 2008 faldet til 17 %.

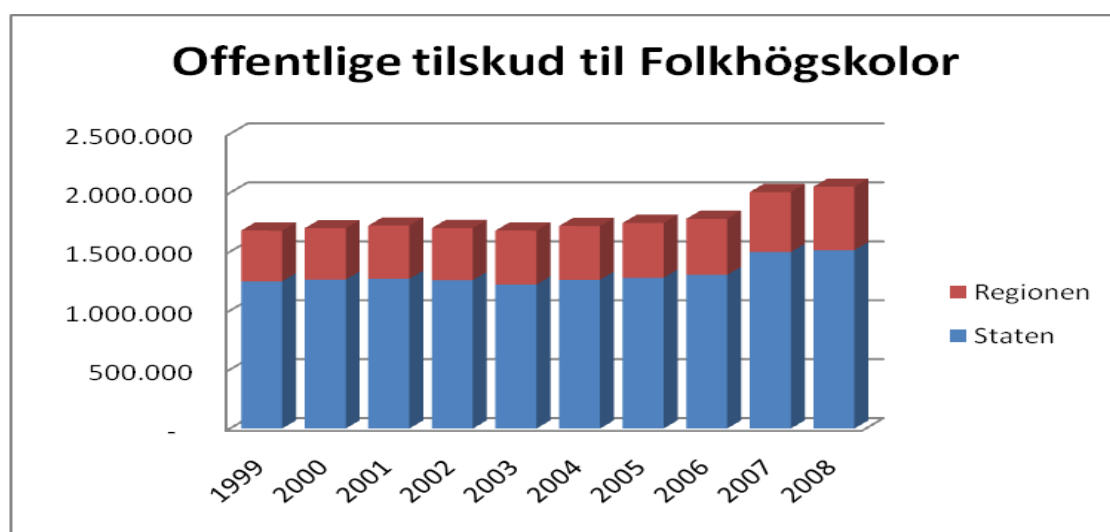
Folkeoplysning i de nordiske lande

Regionernes tilskud er i perioden faldet fra 16 til 13 %. Til gengæld er statens andel steget fra 54% til 70%.¹⁸

Statens bidrag til studieforbundene gives som en rammebevilling, der siden 2007 er blevet fordelt af Folkeoplysningsrådet, som følger:

- Grundbidrag (60 %), som ligger fast i to år
- Kulturbidrag (10 %), som fordeles årligt
- Forstærkningsbidrag (12 %), som fordeles årligt (bl.a. til funktionshæmmede/handicappede)
- Virksomhedsbidrag (18 %), som fordeles årligt

Man evaluerer og justerer denne fordeling hvert 5. år. I øjeblikket arbejder man på de justeringer, der skal gælde fra 2012 for studieforbundene.

(Tilskud i tusinder SEK)

Ovenstående graf viser, at det samlede offentlige tilskud til folkehøjskolerne er nogenlunde stabilt i perioden 1999-2008. Kun i 2007 ser vi en markant forhøjelse, der markerer det øgede statslige tilskud til sektoren. Det regionale tilskud fra Landstingene stiger fra 430 mio. SEK i 1999 til 538 mio. SEK i 2008 og udgør i hele perioden ca. 35 % af det samlede tilskud.

¹⁸ Folkeoplysningsrådet: Kommunernas och landstingens bidrag till studieförbund och folkhögskolor, 2008

Folkeoplysning i de nordiske lande

Samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen i Sverige

Folkeoplysningen og staten har i Sverige et tæt samarbejde om særlige indsatser. Dette blev i særdeleshed tæt efter reformen i 1991.

Staten kan via Folkbildningsrådet anmode folkbildningen om, at deltage i særlige satsninger fra forskellige departementer med særskilt finansiering. For eksempel:

- En treårig satsning i folkehøjskoler og studieforbund (5 mio. SEK/år via Folkbildningsrådet) for at stimulere interessen for EU i forbindelse med årets EU-parlamentsvalg.
- Ligestillingsprojekt (2,5 mio. SEK/år i to år) med særlig henblik på iværksætterprojekter for indvandrerkvinder.

Der har i en årrække været særlige indsatser i folkehøjskolerne med særlig finansiering for uddannelse af arbejdsløse. I øjeblikket planlægges en særlig satsning fra regeringen på folkhögskoleutbildning for arbejdsløse unge med 1000 uddannelsespladser i 2010.

Folkbildningsrådet varetager fordelingen af midler til disse aktiviteter. Studieforbundene har i nogle tilfælde medvirket i satsningerne i samarbejde med folkehøjskolerne. I nogle tilfælde har der været organiseret samarbejde mellem Folkbildningsrådet og Arbejdsformidlingen (myndigheden på området) og mellem folkehøjskoler og arbejdsformidlingen på det lokale niveau.

De enkelte folkehøjskoler og studieforbund kan søge om disse projektmidler til særlige indsatser hos Folkbildningsrådet og skal også efterfølgende afrapportere og aflægge regnskab til Folkbildningsrådet.

Afrapportering, statistik og kvalitetssikring:

De lokale studieforbundsafdelinger rapporterer gennemført aktivitet til eget studieforbund, som sender en samlet årsrapport til Folkbildningsrådet, sammen med en rapport om intern kontrol og kvalitetsarbejde. Studieforbundene skal bl.a. rapportere antal tiltag, studietimer, emnefordeling og deltagere fordelt på køn og alder.¹⁹

¹⁹ Folkbildningsrådet udgiver hvert år en årsberetning, der indeholder udførlig statistik og virksomhedsresultater fra de 9 studieforbund og de 148 folkehøjskoler. Se Årsredovisningen 2008 <http://www.folkbildning.se/download/899/Fbr%20%C3%83%E2%80%A6R2008%20web.pdf>

Folkeoplysning i de nordiske lande

Fra 2007 har der skullet opgives personnummer for alle deltagere i studiecirkler, men ikke for deltagere i kulturaktiviteter. Personnummerregistreringen gør det muligt at sammenligne studieforbundenes virksomhed med anden uddannelsesvirksomhed.

I Sverige har studieforbundene et fælles dataregistreringssystem, Gustav, som nu benyttes af de fleste studieforbund. Dette IT-system har givet grundlag for en effektivisering af afrapporteringen, således at den samlede statistik kan foreligge på et tidligt tidspunkt – 1. februar for foregående virksomhedsår.

Emneinddelingen i den svenske statistik baserer sig på EU-mål med nogen tilpasning. Grundlaget er SUN – Svensk utbildningsnomenklatur – en standard for klassificering af uddannelser. SUN blev i 1998-99 revideret, så den nu er tilpasset til ISCED 97 (International Standard Classification of Education). Den nye version SUN 2000 gælder nu som national standard for svensk uddannelsesstatistik.²⁰ Folkbildningsrådet har på grundlag af SUN 2000 efterfølgende udarbejdet en ny emnekategorisering (FBR-SUN v 11), som har været gældende for al statistik over studieforbundenes aktivitet siden 2004. Emnerne er tilpasset studieforbundene, så de afspejler det æstetiske område, faglige studier og folkelige aktiviteter.²¹

Hvad angår den tematiske fordeling i folkbildningen, så udgør de æstetiske emner, kunst, musik, medier mv. omkring 50 % af aktiviteterne målt i studietimer. Humaniora, sprog, historie mv., udgjorde knap 25 %. Andre fag omfatter fx data, sundhed, socialarbejde, landbrug og foreningsarbejde.

Arbejdet med kvalitetssikring udføres af folkbildningen selv efter vilkår fastsat af Folkbildningsrådet. Studieforbundene skal afgive kvalitetsrapporter, hvoraf det fremgår, hvilke udviklingsindsatser, opfølgingsindsatser og evalueringsindsatser der er udført, samt resultatet af disse, og hvilke planer studieforbundene har for vurdering af sin egen virksomhed.

Indlevering af kvalitetsrapporter er nu et statsligt krav, men allerede inden det blev et krav, var studieforbundene i gang med at arbejde målrettet med kvalitetssikring – ikke mindst gennem Folkbildningsrådet. Selvom der fortsat er uafklarede spørgsmål om, hvordan kvalitet skal forstås, tyder alt på, at studieforbundene har taget udfordringerne med at dokumentere kvaliteten i sit arbejde alvorligt.

²⁰ http://www.scb.se/Pages/Standard_62591.aspx

²¹ Oplysningerne er fra Tomas Östlund, ansvarlig for statistik ved Folkbildningsrådet.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Fakta om folkbildning 2009

- er et sammenfattende fakta dokument om svensk folkbildning, se

<http://www.folkbildning.se/download/910/Fickfakta%202009%2028april.pdf>

Budgetunderlag 2010-12

- viser den budgetterede udvikling for de næste 3 år, se

http://www.folkbildning.se/download/900/FBR%20Budgetunderlag%202010_2012.pdf

Folkeoplysning i de nordiske lande

Norge:²²

Lovgivning og formål:

I Norge er det Lov om Voksenlæring, der regulerer folkeoplysningen. Loven regulerer arbejdet i de tilskudsberettigede studieforbund og fastslår, at deres primære opgave er studiearbejde blandt voksne, ubundet af bestemt pensum og eksaminer.²³ Loven indbefatter ligesom i Danmark ikke folkehøjskolerne, der har deres egen lov.

Folkeoplysningen i Norge har altid haft aktiviteter, som direkte eller indirekte tjener demokrati og aktivt medborgerskab. Man har været fokuseret på at skabe aktive foreningsmedlemmer, styrke lokalforeninger og dermed lokaldemokratiet og afholde kurser for tillidsvalgte i foreninger og fagbevægelse mv. Det kunne for eksempel være kurser i mødedeltagelse, mødeledelse, debatteknikker etc.

I den nye Voksenopplæringslov er et af de overordnede mål for studieforbundene, at de skal bidrage til at vedligeholde og styrke demokratiet og bidrage til en bæredygtig udvikling og aktive medborgere. Dette signal fra det offentlige til studieforbundene er tydeligt i den nye lov.

Formålet med lovene – dvs. Voksenopplæringsloven og Folkehøjskoleloven - er som det fremgår af lovteksten:

Voksenopplæringsloven, § 1 Formål

Formålet med denne loven er å fremme livslang læring ved å legge til rette for opplæringsaktivitet ved siden av det formelle utdanningssystemet. Loven skal bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle, og slik fremme den enkeltes utvikling og møte behovene i samfunns- og arbeidslivet.

KAPITTEL 2. STUDIEFORBUND, § 4 Overordnede mål for studieforbundenes opplæringsaktivitet

Studieforbundene skal drive sin opplæringsaktivitet på grunnlag av følgende overordnede mål:

²² Dele af teksten er inspireret og/eller oversat fra Tronrapporten, NOU 2007:11, "Studieforbund – læring for livet". Derudover er der indhentet informationer fra Voksenopplæringsforbundet, VOFO (v/Sturla Bjerkaker) samt Folkhøgskolerådet (v/Odd Arild)

²³ Studieforbundene er omfattet af Lov om voksenopplæring, vedtaget i juni 2009, med virkning fra 1. januar 2010. Kunnskapsdepartementet. Den gamle lov var fra 1976.

Folkehøjskolerne har deres egen lov, vedtaget 6.12.2002. Kunnskapsdepartementet. Den forrige lov var fra 1984.

Folkeoplysning i de nordiske lande

- a) *Å bidra til å vedlikeholde og styrke demokratiet og legge grunnlag for bærekraftig utvikling ved å engasjere og utvikle aktive medborgere.*
- b) *Å gjøre det mulig for mennesker å påvirke egen livssituasjon.*
- c) *Å bekjempe utstøting og bidra til inkludering.*
- d) *Å bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle og slik møte behov i et samfunn og arbeidsliv i stadig endring.*
- e) *Å styrke kulturelt mangfold og øke deltagelse i kulturlivet.*
- f) *Å være en selvstendig arena for læring og et supplement til offentlige utdanningstilbud for voksne.*

Folkehøgskoleloven, § 1. Formål

Lovens formål er å bidra til at det kan opprettes og drives folkehøgskoler i Norge. Folkehøgskole må være med i skolens navn, og bare skoler som er godkjent etter denne lovs § 2 kan bruke folkehøgskolenavnet, jf. § 7 andre ledd.

Folkehøgskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Den enkelte folkehøgskole har ansvar for å fastsette verdigrunnlag innenfor denne rammen.

Norge (og Finland) skiller sig ud fra Danmark og Sverige, ved at studieforbundene her har mulighed for at agere indenfor *formel voksenlæring*. Der er med andre ord ikke nogen klar skillelinje mellem den formelle og den ikke-formelle voksenlæring. Således er der også stor variation i formålet med læringsaktiviteterne indenfor feltet, som det fremgår af loven.

Organisering

I Norge er folkeoplysningen først og fremmest organisert gjennom studieforbund og folkehøgskoler. Disse er organisert i flere foreninger.

Voksenopplæringsforbundet, VOFO

Voksenopplæringsforbundet, VOFO, er studieforbundenes interesseorganisation. Den fungerer som national paraplyorganisation. I VOFO beskæftiger man sig udover den politiske interessevaretagelse for norsk folkeoplysning (herunder politik, lobby og information), med voksenpædagogik, projekter, utviklingsarbejde, dokumentation, statistikk og rådgivning.²⁴

²⁴ <http://www.vofo.no/>

Folkeoplysning i de nordiske lande

VOFO har et nationalt kontor, der befinder sig i Oslo, men er også repræsenteret regionalt. Det regionale niveau beskæftiger sig med det samme, som VOFO gør på nationalt niveau – bare i mere begrænset målestok. De største studieforbund er også repræsenteret på regionalt niveau som *regionale* kursusudbydere.

På lokalt niveau finder vi nogle studieforbund samt studieforbundenes medlemsorganisationer/foreninger, der fungerer som kursusudbydere på lokalt niveau.

Folkehøjskoleforeninger

De norske folkehøjskoler er organiseret i to folkehøjskoleforeninger – Norsk Folkehøgskolelag²⁵ og Norges Kristelige Folkehøgskolelag²⁶. Derudover findes der et fællesorgan for begge foreninger; Folkehøgskolerådet²⁷. Disse organisationer beskæftiger sig som VOFO med interessevaretagelse, voksenpædagogik, projekter, udviklingsarbejde, dokumentation, statistik og rådgivning. De varetager ikke kun institutionernes interesser, men også folkehøjskolelærernes samt den pædagogiske udvikling af samme. For alle tre organisationer gælder, at de arbejder på nationalt niveau.

Aktivitetsformer og finansiering:

Studieforbund:

Norge har 20 studieforbund, hvoraf det ene er Folkeuniversitetet, der fungerer som et studieforbund på linje med alle andre. Studieforbundene har tilsammen 465 frivillige organisationer/foreninger som medlemmer. Disse foreninger har afdelinger regionalt og mange på lokalt plan. I studieforbundene foregår der en del formel kompetencegivende uddannelse i samarbejde med faghøjskoler/universiteter.

Kurser i kunst, fremmedsprog, folkehelse og praktiske færdigheder udgør en væsentlig del af studieforbundenes aktiviteter i Norge.

Studieforbundene – herunder Folkeuniversitetet – og foreningerne lejer og låner lokaler. Studieforbund/Folkeuniversitet og deres medlemmer har efter voksenoplæringsloven ret til at låne offentlige undervisningslokaler efter nærmere regler og forskrifter. Det gælder både kommunale, fylkeskommunale og statslige lokaler – i realiteten er der tale om skolelokaler. Enkelte Folkeuniversitetsafdelinger har egne kursuslokaler.

²⁵ <http://folkehogskolene.net/>

²⁶ <http://nkf.folkehogskole.no/nkf/>

²⁷ <http://www.folkehogskole.no/fhsr/index.html>

Folkeoplysning i de nordiske lande

I Norge er kriterierne til godkendelse af og tilskud til aktiviteter fastlagt i loven og i forskrifter til loven. De statslige midler til studieringene/studiekredsene og udviklingsarbejde fordeles fra centralt hold til studieforbundene. Det er statsinstitutionen *Vox*,²⁸ som forvalter tilskuddene overfor studieforbundene samt har den øvrige direktorats- og forvaltningsfunktion.

Det er udelukkende studieforbund og medlemsorganisationer i disse, der kommer ind under den statslige støtteordning. Grundlaget for at få støtte er, at man afholder kurser, og at disse kurser gennemføres efter en studieplan godkendt af et anerkendt studieforbund. Dersom en uafhængig gruppe arrangerer et kursus gennem en medlemsorganisation i et studieforbund, og deres studieplan bliver godkendt, så kan kurset få tilskud efter støtteordningen. Lidt ligesom i Sverige.

Med den nye voksenop læringslov ændres kravet til studieforbundenes aktivitet. Hidtil har mindstekravet været 20.000 timer. Det stiger med den nye lov til 40.000 timer. Dog er enkelte små forbund, som f.eks. samernes studieforbund, undtaget fra dette krav. Det forhøjede minimumskrav vil sandsynligvis betyde, at antallet af studieforbund falder fra de nuværende 20 til ca. 10-12 forbund i løbet af de næste par år.

Folkehøjskoler

Der eksisterer 77 folkehøjskoler i Norge²⁹. Ingen af disse udbyder formel kompetencegivende undervisning. Hvad angår folkehøjskolernes finansiering, så er det kun skoler, der er godkendt af departementet, der må kalde sig folkehøjskoler. Alle omkostninger til undervisning skal dækkes af departementet. Udgifter til kost og logi dækkes af eleverne. Elever på højskolekurser, der varer fra ½ til 1 år, får studiestøtte på linje med andre studerende.

Folkehøjskolerne ejer selv deres lokaler.

²⁸ En etat under Kundskabsdepartementet (/Undervisningsministeriet)

²⁹ 8.000 tilskudselever pr. år (2008). Ca. 17.000 deltagere på korte kurser og ca. 6.300 deltagere på lange kurser (2008).

Folkeoplysning i de nordiske lande

Økonomiske rammer:

Studieforbund:

Statstilskuddet beregnes pr. afholdt kursustime og går til administration af studieforbundene. Der kan også gives tilskud til pædagogisk udviklingsarbejde og medarbejder uddannelse. Statstilskuddet vedtages hvert år af Stortinget i forbindelse med finansloven. I perioden 2002-2005 skete der en betydelig reduktion i statstilskuddet, men efter 2006 har der været tale om en svag stigning i tilskuddet.

Regionalstøtte gives i 15 af 19 fylker (amter/regioner) til folkeoplysende virksomhed, normalt 10% af statens tilskud. Den undervisning, som studieforbundene afholder for fylkeskommunen, modtager støtte gennem voksenoplysningsloven. Der er for det meste tale om skoleparallelle kurser (voksengymnasium o.l.), som fylkeskommunen er ansvarlig for.³⁰ På samme måde modtager studieforbundene på regionalt plan offentlig støtte til medlemsforeninger, som afholder kurser for foreningernes medlemmer.

Folkehøjskoler:

Staten giver et ensartet basistilskud til hver skole. Herudover gives et huslejetilskud udregnet på baggrund af en godkendt huslejeramme (i 2008 var det 6%). Endelig gives et tilskud pr. elev udregnet efter en speciel formel. Tilskuddet er størst for de første 75 elever). Elever udover 75 udløser et lavere tilskud.

Det statslige tilskud skal i princippet følge udviklingen i antal elever og skal reguleres efter omkostningsudviklingen. Men på grund af øgede lønudgifter til underviserne er tilskuddet i dag lavere end i begyndelsen af 1990'erne.

³⁰ Fylkeskommunerne er ansvarlige for voksenundervisningen på voksengymnasieniveau. I de fleste fylker foregår de skoleparallelle kurser i centre for voksenundervisning (svarer til det danske VUC), der er knyttet til almindelige videregående skoler (som gymnasier). De videregående skoler er fylkekommunale.

Selvom fylkeskommunerne er ansvarlige for uddannelse, så kan de vælge at benytte fx studieforbund som udbydere. Det varierer fra fylke til fylke i hvilken grad de gør dette. Det kan bl.a. være politisk motiveret og afhængig af studieforbundenes rolle og position i de enkelte fylker. Det afhænger også af hvor stærke de lokale VOFO organisationer er. I nogle fylker er der indgået samarbejdsaftaler mellem fylkeskommunerne og VOFO på vegne af studieforbundene om sådan uddannelse. Studieforbundene har pt. til opgave at tilbyde voksengymnasie-kurser i ca. halvdelen af de 19 fylker i Norge.

Udbudssystemet gælder såvel i yderdistrikterne som i de større byer, men generelt står studieforbundene stærkere i mindre byer o. lign. I Oslo, som både er kommune og fylkeskommune, laver kommunen den meste voksenundervisning selv. Folkeuniversitetet (som er et studieforbund på linje med alle andre i Norge) udbyder imidlertid en del voksengymnasiekurser i eget regi, i Oslo. Kursister her må tage eksamen som privatister.

Folkeoplysning i de nordiske lande

På kommunalt niveau er der kun nogle få skoler, der modtager et symbolsk støttebeløb fra hjemkommunen.

Det samlede offentlige tilskud til folkeoplysningen i 5-årsperioden 2004-2008 (NOK)

Organisationer	2004	2005	2006	2007	2008
Folkehøgskolene	508.972.000	535.492.000	552.627.000	572.374.000	592.986.000
Studieforbund/aftenskolers incl. Folkeuniversitetet	164.000.000	155.000.000	128.000.000	159.000.000	166.000.000

Deltagerbetalingen til folkeoplysningen i 5-årsperioden 2004-2008 (Ca.%)

Organisationer	2004	2005	2006	2007	2008
Folkehøgskolene	0	0	0	0	0
Folkeuniversitetet	80 %	85 %	90 %	90 %	85 %
Studieforbund/aftenskolers	80 %	85 %	85 %	85 %	80 %
Organiserede foreninger	60 %	60 %	60 %	55 %	55 %

Det er vanskeligt at sætte endelige tal på deltagerbetalingen folkeoplysningen i Norge, fortæller Sturla Bjerkaker (VOFO). Det afhænger af mange faktorer så som kursustype, geografiske forhold, lærerudgifter etc. Tallene herover skal derfor tages med store forbehold, idet der er forsøgt angivet et gennemsnit.

For Folkeuniversitetet/studieforbundene omfatter tallet udbudte kurser, for foreningerne omfatter tallet medlemskurser

Folkeoplysning i de nordiske lande

Samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen i Norge

På kommunalt niveau gives der i visse kommuner støtte til folkeoplysende kurser. Men igennem de senere år er der sket en betydelig reduktion af den kommunale støtte. Dog har nogle kommuner som nævnt aftaler med studieforbundene om, at disse gennemfører grundskole for voksne (folkeskole/ungdomsskole), som kommunerne har ansvaret for.

Enkelte studieforbund (fortrinsvis de største, Folkeuniversitetet og AOF) afholder en del indvandrerundervisning (norskundervisning og samfundskundskab). Kurserne afholdes enten i eget regi eller for kommunerne. Denne aktivitet vil sandsynligvis blive større i de kommende år, da et af de overordnede mål for studieforbundene i den nye Voksenopplæringslov er, at disse skal "motvirke utstøtning og bidra til inkludering".

Afrapportering, statistik og kvalitetssikring:

Al kursusvirksomhed i studieforbundene, som får støtte efter Voksenopplæringsloven, skal rapporteres ind til Statistisk Sentralbyrå (SSB). SSB er ansvarlig for al statistik omkring uddannelse i Norge, og den omfatter også voksenopplæring i studieforbundene og virksomheden i folkehøjskolerne.

SSB kvalitetssikrer sin statistik blandt andet ved et samarbejde med VOFO, som gennemgår rapporterne fra de enkelte studieforbund.

Kursusstatistikken for de seneste 3 år danner grundlag for fordeling af det offentlige tilskud til de enkelte studieforbund det følgende år.

Studieforbundene i Norge er i gang med at udvikle et nyt fælles kursus- og administrationsprogram, som skal kunne dokumentere virksomheden på en endnu bedre måde.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Finland:³¹

I Finland svarer Studiecentralerne til de svenske og norske studieforbund. Den største aktør på voksenlæringsområdet er imidlertid de kommunale medborgerinstitutioner.

Af Undervisningsministeriets bevilling på ca. 790 millioner Euro til voksenlæring i Finland, går 155 millioner Euro til folkeoplysning. Heraf får folkehøjskolerne og medborgerinstitutionerne størsteparten.

Loven angiver detaljerede principper for fordelingen af statstilskud til de forskellige organisationsformer.

Lovregulering og formål:

Folkeoplysningen i Finland – kaldet det frivillige bildningsarbejde – omfatter folkehøjskoler, studiecentraler, idrætsuddannelsescentre, sommeruniversiteter og som nævnt medborgerinstitutioner. Alle nævnte institutioner omfattes af ”Lag om fritt bildningsarbejde”, som blandt andet regulerer kriterierne for godkendelse.

Et nyt lovforslag har været behandlet i rigsdagen i 2009 og den nye lov blev godkendt den 7. december. Loven træder i kraft den 1. januar 2010.³²

I Finland er folkehøjskolerne med i den samme lov som den øvrige folkeoplysning. Til forskel fra Norge og Danmark, hvor folkehøjskolerne har deres egen lov.

Den nye lov om fritt bildningsarbejde

I *den nye lov* lyder formålsparagraffen sådan:

³¹ Dele af teksten er inspireret og/eller oversat fra Tronrapporten, NOU 2007:11, ”Studieforbund – læring for livet”. Derudover er der indhentet informationer fra Vapaaan Sivistystyön Yhteisjärjestö (VSY) / Samverkande BildningsOrganisationerna (SBO) v/ Pirkko Sartoneva, VSY-planerare og NVL-koordinator

³² Link til lovforslaget: <http://www.edilex.fi/virallistieto/he/sv20090175.pdf>

Link til den reviderede lov fra 1998: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980632>

Folkeoplysning i de nordiske lande

1 §

Syftet och målen³³ för det fria bildningsarbetet

Det fria bildningsarbetet syftar till att utgående från principen om livslångt lärande anordna utbildning som stödjer sammanhållningen och jämlikheten i samhället samt ett aktivt medborgarskap.

Målet för undervisningen inom det fria bildningsarbetet är att främja individers mångsidiga utveckling, välbefinnande och välfärd samt främja demokrati, pluralism, hållbar utveckling, kulturell mångfald och internationalism.

Det fria bildningsarbetet kännetecknas av fria studier efter eget val³⁴, samhörighet och delaktighet.

2 §

Verksamhet som lagen omfattar

Läroanstalter för fritt bildningsarbete är medborgarinstitut, folkhögskolor, sommaruniversitet, idrottsutbildningscenter och studiecentraler.

Medborgarinstitut är läroanstalter som grundar sig på lokala och regionala bildningsbehov. De erbjuder möjligheter till lärande enligt eget val och till utveckling av medborgarfärdigheter.

De läroanstalter som avses ovan kan i sin utbildningsuppgift enligt 4 § betona grunden för sina värderingar, sin ideella grund och sina pedagogiska mål eller särskilda utbildningsuppgifter.³⁵

3 §

Övriga uppgifter samt samarbete Läroanstalter för fritt bildningsarbete kan också ordna utvecklings- och serviceverksamhet som stöder utbildningen eller på ett nära sätt ansluter sig till den.

³³ 'Målen'/uddannelsesmål var ikke nævnt tidligere. Den nye tekst ligestiller på dette punkt loven med anden uddannelseslovgivning.

³⁴ Det har været diskuteret meget, om den nye formulering er for individorienteret på bekostning af den tidligere tekst 'at kunne fungere i samfundet'.

³⁵ Det er nyt, at alle skoler kan gøre dette, ændringen sker for at loven kan modsvare virkeligheden.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Läroanstalter som ordnar fritt bildningsarbete ska samarbeta med andra regionala eller riksomfattande läroanstalter för fritt bildningsarbete, övriga anordnare av utbildning samt högskolor.³⁶

14 §

Specialunderstöd och extra understöd Huvudmannen för en läroanstalt kan inom ramen för anslagen i statsbudgeten beviljas statsunderstöd i form av kvalitets- och utvecklingsbidrag samt bidrag för studiesedlar³⁷ och som stödjer läroanstalternas strukturutvecklingsprogram samt extra understöd för driftskostnaderna.

Organisering

På nationalt plan er der 3 paraplyorganisationer:

Samverkande Bildningsorganisationerne (SBO/VSY)

SBO er paraplyorganisation for folkeoplysningen i Finland og har 18 forskellige organisationer som medlemmer, blandt disse studiecentralene, medborgerinstitutterne og folkehøgskolernes nationale organisationer.³⁸

SBO arrangerer efteruddannelse af lærere og arbejder politisk på at varetage medlemmernes interesser. SBO deltager også i internationalt samarbejde og i internationale projekter.

Mange af SBOs medlemsorganisationer har selv landsdækkende kontorer, der varetager og repræsenterer deres medlemmers interesser, arrangerer seminarer og kurser samt tager initiativ til udviklingsprojekter og koordinerer disse.

Det gælder f.eks.:

- Folkhögskoleföreningen
www.kansanopistot.fi
- Medborgarinstitutens Förbund (MiF ry)
<http://www.ktol.fi>

³⁶ Det er nyt, at der findes en politisk vilje til at små enheder kan gøres større og dette støtter udviklingen.

³⁷ Det er nyt at der gives statsstøtte til kvalitets- og udviklingsarbejde.

³⁸ <http://www.vsy.fi/se.php?k=10259>

Folkeoplysning i de nordiske lande

- Studiecentralerna/Bildningsförbunden
www.opintokeskukset.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=78&Itemid=97
- Finlands Sommeruniversitet
www.kesayliopistot.fi
- Idrottsinstitutens Förbund
- Förbundet för Arbetar- och Medborgerinstitut i Svenskfinland (FAMI)
http://www.fami.fi/valkommen_till_fami/

Bildningsforum

Bildningsforum (BF) er en paraplyorganisation for den frie undervisning/bildningen i Svenskfinland. Organisationen arrangerer efteruddannelse af lærere og arbejder politisk på at varetage medlemmernes interesser. BF deltager også i internationalt samarbejde og i internationale projekter.

Finlands Kommunförbund

Finlands Kommunförbund varetager kommunernes interesser i spørgsmål vedrørende de kommunale medborgerinstitutioner. Forbundet arbejder på det politiske plan.

Aktivitetsformer og finansiering:

Studiecentralene

Studiecentralene er hovedsagligt etableret af fagforeninger, politiske partier, kulturorganisationer og andre værdibaserede organisationer. De tilbyder studieringer (studiekredse) og ikke-formel voksenuddannelse. Arbejdsformerne er både face-to-face og virtuelle (/internetbaserede). Studiecentralene organiserer også mange former for kulturelle arrangementer.

Studiecentraler er skoler på nationalt plan. De arrangerer studier selvstændigt eller i samarbejde med medborger- og kulturorganisationer med det formål at fremme livslang læring, velbefindende og velfærd, et aktivt medborgerskab og demokrati i civilsamfundet. Der findes 11 Studiecentraler med i alt ca. 300 medlemsorganisationer, som har både regionale og lokale afdelinger (foreninger).

Studiecentralerne leverer både ikke-formel og formel kompetencegivende uddannelse. I 2007 afholdt man 234.925 undervisningstimer og havde 192.000 deltagere.

Studiecentralerne lejer deres lokaler.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Medborgerinstitutterne

Medborgerinstitutterne arrangerer almindelig undervisning – ikke formel kompetencegivende uddannelse, bl.a. kurser i kunst, fremmedsprog og praktiske færdigheder. Der findes altid en lærer i undervisningsgrupperne på et medborgerinstitut. De formelle krav til personalet i uddannelsessektoren fastsætter også kravene til lærerne i det frie oplysningsarbejde.³⁹ Der findes 206 medborgerinstitutter, som i 2007 afholdt 1.994.199 undervisningstimer med i alt 622.000 deltagere.

Medborgerinstitutterne både ejer og lejer lokaler.

Folkehøjskoler

Der er 88 folkehøjskoler. I 2007 afholdt de 439.787 undervisningstimer og havde 112.000 elever.

En del Folkehøjskoler leverer formel kompetencegivende undervisning. 27 folkehøjskoler har godkendelse til at udbyde grunduddannelse til andre end skolepligtige. Dertil kommer at 6 folkehøjskoler kan tilbyde gymnasieuddannelser. Mange folkehøjskoler kan også tilbyde 10.klasse efter grundskolen.

Folkehøjskoler er internatskoler for heltidsstudier og tilbyder unge og voksne muligheder for frivillige studier, forbedrer de studerendes studiefærdigheder og opdrager dem som individer og samfundsmedlemmer.

Folkehøjskolerne både ejer og lejer lokaler.

Sommeruniversitet

Der findes 20 sommeruniversiteter. De afholdt i 2007 i alt 40.616 timer med 35.400 deltagere. Undervisningen er ikke formel kompetencegivende.

Sommeruniversiteterne er en del af de regionale uddannelsesstilbud. De fokuserer på åben universitetsundervisning og tilbyder undervisning indenfor særlige kompetence- og uddannelsesbehov. Her kan selv folk med videregående uddannelser få dækket deres behov.

Sommeruniversiteterne både ejer og lejer lokaler.

³⁹ Kap. 6. Fritt bildningsarbete och grundläggande konstundervisning.

§18. Behörighet för lärare i fritt bildningsarbete:

Behörig som lärare som avses i lagen om fritt bildningsarbete är den som har lämplig högskoleexamen och har slutfört minst 60 studiepoängs eller minst 35 studieveckors pedagogiska studier för lärare.

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980986>

Folkeoplysning i de nordiske lande

Idrottsutbildningscenter

I Finland er der 11 landsdækkende og 3 regionale idrætsuddannelsescentre. De leverer formel kompetencegivende uddannelse. I 2007 afholdt de 133.348 undervisningstimer og havde 79.300 elever/deltagere.

Idrottsutbildningscenter er internatskoler, som tilbyder heltidsundervisning, som fremmer motion og idræt samt velbefindende og velfærd for hele befolkningen. Samtidig varetager man idrætsorganisationernes og –foreningernes uddannelse af trænere.

Idrætsuddannelsescentrene både ejer og lejer lokaler.

Udbud af formel uddannelse på tværs

Flere folkehøjskoler, studiecentraler og idrætsuddannelsescentre har godkendelse til at tilbyde grundlæggende erhvervsfaglige uddannelser og tillægsuddannelser.

Medborgerinstitutter, folkehøjskoler og sommeruniversiteter tilbyder åben universitetsundervisning og erhvervsfaglige uddannelser på videregående niveau.

Økonomiske rammer:

Studiecentralene

Statens bidrag til studiecentralerne er fastsat til 65%, knyttet til studietimer som beregningsenhed og efter fastlagte priser per enhed. Uddannelsesstyrelsen er statsbidragsmyndighed for støtte til blandt andet udviklingsarbejde.

Desuden får studiecentralerne organisationstilskud. Bildningsförbunden, som er ansvarlige for studiecentralerne, får statstilskud til forbundenes virksomhed og kulturaktiviteter.

Enhedsprisen reguleres hvert fjerde år, så den følger omkostningsniveauet. Tilskuddet reguleres årligt efter det kommunale prisindex.

Kommunerne er ikke pålagt ved lov at give støtte til studiecentralerne.

Medborgerinstitutterne

Statens bidrag til medborgerinstitutterne er fastsat til 57 %, knyttet til studietimer som beregningsenhed og efter fastlagte priser per enhed. Statstilskuddet beregnes ud fra antal undervisningstimer og en enhedspris for disse.

Enhedsprisen reguleres hvert fjerde år, så den følger omkostningsniveauet. Antal undervisningstimer, som udløser statstilskud, er forhøjet fra år til år. Tilskuddet reguleres årligt efter det kommunale prisindex.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Kommunerne er ikke pligtige til at give tilskud, men giver støtte, som varierer fra kommune til kommune.

Folkehøjskoler

Statstilskuddet beregnes ud fra antal studerandavecka⁴⁰ og en enhedspris på disse (57 %). I beregningen af enhedsprisen indgår faktorer som handicapundervisning, brevkurser, kursuslængde m.v.

Enhedsprisen reguleres hvert fjerde år, så den følger omkostningsniveauet. Antal undervisningstimer, som udløser statstilskud, er forhøjet fra år til år. Tilskuddet reguleres årligt efter det kommunale prisindex.

Sommeruniversitet

Statens bidrag til sommeruniversitet er fastsat til 57 % knyttet til studietimer som beregningsenhed og efter fastlagte priser pr. enhed. Statstilskuddet beregnes ud fra antal undervisningstimer ganget med en enhedspris. Enhedsprisen er siden 2006 kun reguleret ud fra de reelle udgifter og er særligt steget i forbindelse med åben universitetsundervisning.

Kommunerne er ikke pligtige til at give tilskud, men giver støtte, som varierer fra kommune til kommune.

Idrottsutbildningscenter

Her beregnes statstilskuddet til de landsdækkende skoler ud fra antal studerandadygn⁴¹ og ved de regionale centre ud fra antal studerandadage⁴² – ganget med en enhedspris (65 %). Forskellen mellem den faktiske virksomhed og de af staten fastsatte kvoter er et stort problem, og der er behov for en forhøjelse af budgetkvoterne, meddeler VSY.

⁴⁰ 'Studerandavecka' er betegnelsen for en studerendes studier i 5 arbejdsdage. Se i øvrigt: www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980805

⁴¹ 'Studerandadygn' er minimum 5 timers undervisning pr. dag ved et landsdækkende center.

⁴² 'Studerandadag' er minimum 4 timer pr. dag ved et regionalt center.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Offentligt tilskud (stat, regioner, kommuner) i 2008 til folkeoplysning (€)

Organisationer	Staten	Regioner	Kommuner
Folkehøjskoler	48.522.000	-	-
Medborgarinstitut	85.902.000	-	37.067.000
Studiecentraler	14.921.000	-	-
Sommaruniversitet	4.908.000	-	2.015.294
Idrottsudbildningscenter	Tal kendes ikke	-	-

Det samlede offentlige tilskud til folkeoplysningen i 5-årsperioden 2004-2008 (i €)

Organisationer	2004	2005	2006	2007	2008
Folkehøjskoler	45.282.000	45.633.000	46.847.000	47.251.000	48.522.000
Medborgar-institut	106.198.000	108.300.000	112.752.000	118.976.000	122.969.000
Studiecentral-erna	14.131.000	14.938.000	14.716.000	14.811.000	14.921.000
Sommaruniver-sitet	6.266.639	6.487.362	6.557.579	6.925.398	6.923.294
Idrottsbild-ningscenter	Tal kendes ikke	Tal kendes ikke	Tal kendes ikke	13.824.000	Tal kendes ikke

Deltagerbetalingen til folkeoplysningen i 5-årsperioden 2004-2008 (i % eller i €)

Organisationer	2004	2005	2006	2007	2008
Folkehøjskoler	39-41 %	39-41 %	39-41 %	39-41 %	39-41 %
Samlede tal findes ikke					

Folkeoplysning i de nordiske lande

Medborgar-institut	22.229.000	21.635.000	22.911.000	24.018.000	24.424.000
Studiecentraler-na	Tal kendes ikke	Tal kendes ikke	Tal kendes ikke	1 284 000	Tal kendes ikke
Sommaruniversitet	4.374.667	4.460.481	4.350.320	6.115.802	6.766.150
Idrottsudbildningscenter	Tal kendes ikke	Tal kendes ikke	Tal kendes ikke	Tal kendes ikke	Tal kendes ikke

Samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen i Finland

Samarbejdet mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen i Finland ligger nærmest som en indbygget præmis i formålet med folkeoplysningen.

Medborgerinstitutionerne, der drives af kommunerne, skal således basere sig på lokale og regionale bildningsbehov, som der står i loven.

De folkeoplysende organisationer har sammen med Undervisningsministeriet aftalt retningslinjer for samarbejde for 2005 – 2008/09. Formålet har været at styrke skolernes (/det frivillige bildningsarbejdes) stilling som udbydere af voksenlæring for dermed at understøtte øget ligestilling, social sammenhængskraft og aktivt medborgerskab. Dette formål søges opfyldt ved at rekruttere flere *deltagere* til folkeoplysningen, der ikke tidligere har været stærkt repræsenteret, fx arbejdsløse, pensionister og lavtuddannede. Et andet bud har været at øge antallet af skolernes *uddannelsestilbud* på en række politisk prioriterede områder – ikke mindst på området aktivt medborgerskab.

Afrapportering, statistik og kvalitetssikring:

Alle skoler indenfor 'den frie bildning' i Finland skal levere oplysninger til de statslige uddannelsesmyndigheder, hvad angår evaluering, udvikling, statistik og opfølgning på uddannelsesinitiativer. Institutionerne skal evaluere den uddannelse, de tilbyder og bedømme, hvilken nytte den har. De skal også deltage i ekstern evaluering blandt andet i samarbejde med Rådet for Uddannelsesevaluering, der eksisterer under Undervisningsministeriet, og som fastsætter kriterierne for evaluering.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Institutionerne er forpligtede til, at levere de oplysninger til staten, som er nødvendige for at fastsætte finansieringen i henhold til loven. Undervisningsministeriet kan kræve revision af både økonomi og drift i de institutioner, der modtager statsstøtte. Vilkårene for sådanne revisioner omtales detaljeret i loven.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Danmark:

Lovgivning og formål:

I Danmark er reguleringen af folkeoplysningen fordelt på tre love. Der er Folkeoplysningsloven,⁴³ der omfatter skoleformerne aftenskole, daghøjskole og folkeuniversitet. Derudover findes der Loven om de frie kostskoler, der gælder for hus- og håndarbejdsskolerne, højskolerne og efterskolerne.⁴⁴ Alle tre institutioner arbejder folkeoplysende, og deres landsorganisationer er medlem af Dansk Folkeoplysnings Samråd. Endelig er der produktionsskolerne, der har deres egen lov. Produktionsskolerne arbejder ligeledes folkeoplysende og deres forening er ligeledes medlem af Dansk Folkeoplysnings Samråd.⁴⁵

Men det er først og fremmest Folkeoplysningsloven, det handler om i denne rapports sammenhæng. Vi vil derfor i det følgende koncentrere os om folkeoplysningsloven.

Folkeoplysningsloven

Folkeoplysningen i Danmark adskiller sig på flere måder fra de øvrige nordiske lande, men når man kigger på selve lovgivningen og ikke mindst formålet med lovgivningen, ligner vi alligevel hinanden meget.

Folkeoplysningen i Danmark hører under Undervisningsministeriet. Det er Folkeoplysningsloven, der regulerer virksomheden vedrørende oplysningsforbund, daghøjskoler, Folkeuniversitetet samt de frivillige folkeoplysende foreninger. Dette frivillige folkeoplysende foreningsliv omfatter bl.a. idrætten, spejderbevægelsen og de politiske ungdomsbevægelser, men kun i mindre omfang de kulturelle og udøvende kreative/kunstneriske aktiviteter.

⁴³ Se: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=24314#K1>

⁴⁴ Se: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=126572>

⁴⁵ Se: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25023>

Folkeoplysningsloven blev sidst revideret den 27. december 2003

Folkeoplysning i de nordiske lande

Det overordnede formål med Folkeoplysningsloven er, som det fremgår af lovteksten:

Formål og rammer for den frie folkeoplysende virksomhed

Kapitel 1

§ 1. Lovens afsnit I skal med respekt for forskellige holdninger sikre offentlige tilskud m.v. til den frie folkeoplysende virksomhed, der bygger på fællesskab og de enkelte initiativtageres idégrundlag.

Formålet for de fire delområder er, som det fremgår af lovteksten:

...Den folkeoplysende voksenundervisning [oplysningsforbund (/aftenskoler)]

Kapitel 4

§ 7. Formålet med den folkeoplysende voksenundervisning er med udgangspunkt i undervisningen at øge den enkeltes almene og faglige indsigt og færdigheder for at styrke evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet.

Stk. 2. Den folkeoplysende voksenundervisning omfatter undervisning, studiekredse, foredragsvirksomhed og debatskabende aktiviteter, hvortil der er knyttet deltagerbetaling, jf. dog § 8, stk. 2.

Stk. 3. Der kan ikke ydes tilskud til formelt kompetencegivende undervisning.

...Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde

Kapitel 5

§ 14. Formålet med det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde er med udgangspunkt i aktiviteten og i det forpligtende fællesskab at styrke folkeoplysningen og dermed medlemmernes evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet.

Stk. 2. Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde rummer idræt samt idébestemt og samfundsengagerende børne- og ungdomsarbejde, hvortil der er knyttet deltagerbetaling.

... Daghøjskoler

Kapitel 12 a

§ 45a

2) Daghøjskolens formål er at tilbyde undervisning med folkeoplysende eller beskæftigelsesfremmende sigte tilrettelagt for voksne.

Folkeoplysning i de nordiske lande

... Folkeuniversitetet

Kapitel 13

§ 46. Formålet med Folkeuniversitetets virksomhed er gennem folkeoplysende undervisnings- og foredragsvirksomhed at udbrede kendskabet til forskningens metoder og resultater.

Organisering

Den overordnede organisatoriske ramme for den frie folkeoplysende virksomhed er foreningsbegrebet. Dette er indskrevet i folkeoplysningsloven:

Folkeoplysende foreninger som grundlag for tilskud

Kapitel 2

§ 3. Den frie folkeoplysende virksomhed skal være etableret af en folkeoplysende forening med vedtægt, jf. §§ 4 og 5, for at være tilskudsberettigende eller kunne få anvist offentlige lokaler.⁴⁶

I Danmark finder størsteparten af det folkeoplysende arbejde sted på lokalt niveau, dvs. ude i de enkelte kommuner, indenfor den enkelte forening eller skole. Dette hænger selvfølgelig sammen med, at folkeoplysningen i altovervejende grad er kommunalt støttet – økonomisk og politisk. Større nationale eller trans-organisatoriske oplysningsprojekter,

⁴⁶ § 4. En folkeoplysende forening er

- 1) en forening, der tilbyder folkeoplysende voksenundervisning m.v., jf. kapitel 4, eller
- 2) en forening, der tilbyder frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde, jf. kapitel 5.

Stk. 2. En folkeoplysende forening efter stk. 1, nr. 1, skal

- 1) have formuleret et formål med foreningsdannelsen, som fremgår af vedtægten,
- 2) tilbyde folkeoplysende virksomhed efter denne lov,
- 3) have en bestyrelse, der består af mindst 5 personer, der er valgt eller udpeget af medlemmerne eller medlemsorganisationerne, der står bag foreningen,
- 4) give deltagerne i den folkeoplysende virksomhed mulighed for en plads i bestyrelsen,
- 5) have en folkeoplysende voksenundervisningsvirksomhed, der som udgangspunkt er åben for alle, jf. § 8, stk. 4,
- 6) være hjemmehørende i tilskudskommunen og
- 7) have en virksomhed, der er almennyttig og kontinuerlig.

Stk. 3. En folkeoplysende forening efter stk. 1, nr. 2, skal

- 1) have formuleret et formål med foreningsdannelsen, som fremgår af vedtægten,
- 2) tilbyde folkeoplysende virksomhed efter denne lov,
- 3) have en bestyrelse,
- 4) være demokratisk opbygget,
- 5) bygge på aktivt medlemskab og have mindst 5 betalende medlemmer,
- 6) som udgangspunkt være åben for alle, som tilslutter sig foreningens formål,
- 7) være hjemmehørende i tilskudskommunen og
- 8) have en virksomhed, der er almennyttig og kontinuerlig.

Folkeoplysning i de nordiske lande

eventuelt på tværs af de folkeoplysende organisationer, er vanskelige både på grund af de organisatoriske rammer og på grund af tradition i folkeoplysningen. Sådanne projekter finder derfor kun yderst sjældent sted.

Om og hvordan man ønsker at organisere folkeoplysningen ude i de enkelte kommuner er helt op til den enkelte kommunalbestyrelse at bestemme. Indtil 1. januar 2004 var det lovpligtigt at have et Folkeoplysningsudvalg i hver af landets kommuner. Dette er nu frivilligt. Ifølge Kommunernes Landsforening har cirka 25% af landets 98 kommuner valgt ikke at nedsætte et Folkeoplysningsudvalg i valgperioden 2010-2013. I sidste valgperiode var der kun 16 kommuner, der havde valgt ikke at nedsætte et folkeoplysningsudvalg.⁴⁷

DFS's medlemsorganisation Fritid og Samfund følger udviklingen på området tæt.⁴⁸

Dansk Folkeoplysnings Samråd, DFS

Dansk Folkeoplysnings Samråd⁴⁹ er paraplyorganisation for 34 folkeoplysende organisationer med hvert sit formål og speciale. Dansk Folkeoplysnings Samråd arbejder på nationalt niveau for at sikre folkeoplysningen og medlemsorganisationerne de bedst mulige rammer, så brugerne kan få de bedst mulige forhold.

I modsætning til de andre nordiske lande er folkeoplysningen ikke systematisk repræsenteret hverken regionalt eller lokalt. Det eneste, der kommer i nærheden af en sådan organisering, er Folkeoplysningsudvalgene, som ikke findes i alle kommuner, og som desuden har et mere politisk/brugerrepræsentativ end organisatorisk formål.

DFS hjælper sine partner- og medlemsorganisationer med at bruge hinanden og med at skabe fora, hvor de forskellige interesser og synspunkter kan komme til orde til gensidig inspiration.

DFS tilbyder konsulentbistand til sine medlemsorganisationer samt diverse medlemsfordele – ikke mindst IT-service. Som et væsentligt element uddeler DFS tipsmidler til medlemsorganisationerne i form af tilskud til hovedsagligt udviklingsprojekter.⁵⁰ Disse tipsmidler er en del af den pulje, der fordeles gennem Oplysningsforbundenes Fællesråd.

⁴⁷ Se: <http://www.kl.dk/Kultur-og-fritid/Artikler/68458/2010/02/Flere-kommuner-uden-folkeoplysningsudvalg/>

⁴⁸ Se: <http://www.fritid-samfund.dk/>

⁴⁹ <http://www.dfs.dk/>

⁵⁰ Knapt 800.000 Dkr. om året

Folkeoplysning i de nordiske lande

DFS har desuden hvert år modtaget 800.000kr.-1mio. kr. fra Undervisningsministeriets Forsøgs-og udviklingsmidler til udvikling af den lokale folkeoplysning. Disse midler kan søges af DFS' medlemsorganisationer.

DFS arbejder på at varetage folkeoplysningens interesser gennem dialog og lobbyarbejde og ved at være med til at dokumentere betydningen af den folkeoplysende indsats, bl.a. hvordan folkeoplysningen bidrager til løsningen af samfundsmæssige opgaver. Ligeledes pågår der forskellige former for udviklingsarbejder indenfor temaerne livslang læring samt demokrati og aktivt medborgerskab – for medlemmerne og med medlemmerne.

De fleste af DFS's medlemsorganisationer og deres lokale skoler og/eller foreninger er i et eller andet omfang omfattet af Folkeoplysningsloven. Om ikke andet så i kraft af at de låner lokaler af kommunen/modtager lokaletilskud mv.

Men hvad angår decideret tilskud gennem folkeoplysningsloven er dette hovedsagligt aktuelt for Daghøjskoleforeningen, Folkeuniversitetet, og de seks landsdækkende oplysningsforbund.

Disse samt den frie folkeoplysende virksomhed præsenteres herunder ganske kort:

Oplysningsforbundene (/aftenskolerne)

Der findes seks landsdækkende oplysningsforbund i Danmark; LOF, NETOP, DOF, FOF, AOF og SFOF. SFOF er imidlertid ikke medtaget i de følgende fremstillinger af oplysningsforbund i DK, da de ikke er repræsenteret i Oplysningsforbundenes Fællesråd⁵¹. Forklaringen er, at dette kræver en aktivitet på mindst 50.000 undervisningstimer om året, hvilket SFOF ikke lever op til.

Oplysningsforbundenes landsorganisationerne repræsenterer deres skoler på landsplan samt tilbyder de i alt omkring 700 lokale foreninger/afdelinger konsulenttjeneste, udviklingsarbejde og servicefunktioner.

Oplysningsforbundene/aftenskolerne leverer først og fremmest kurser – aftenskolekurser – men arrangerer også foredrag, debataktiviteter og andre former for borgerinvolverende og folkeoplysende virksomhed. Vedrørende tilskud fra Folkeoplysningsloven eksisterer der ingen formelle krav til oplysningsforbundenes og aftenskolernes størrelse eller aktivitet. I 2007 blev der gennemført ca. 1,5 mio. undervisningstimer i aftenskole-regi fordelt på ca. 850.000 deltagere. Dvs. at omkring hver 5. voksne borger benytter sig af aftenskolernes tilbud.

Al undervisning falder under kategorien ikke-formel undervisning.

⁵¹ Oplysningsforbundenes Fællesråd er en sammenslutning af de fem største oplysningsforbund. Det er Oplysningsforbundenes Fællesråd, der fordeler Undervisningsministeriets tipsmidler til de landsdækkende oplysningsforbund.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Siden 1. januar 2007 har det været muligt at arrangere mere fleksibelt tilrettelagte tilbud i aftenskoleregi.⁵²

Aftenskolerne både låner, lejer og ejer de lokaler de bruger i forbindelse deres aktiviteter. Det er dog de færreste, der ejer. At låne kommunale lokaler eller alternativt få tilskud til lokaleudgifter er en lovsikret ret for foreningerne i Danmark, jfr. Folkeoplysningsloven.

Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde

De frivillige folkeoplysende foreninger organiserer alle tænkelige former for rammer om alle tænkelige former for aktiviteter.

Der findes ikke dækkende tal for antallet af lokale foreninger, endsiige hvor mange der deltager på den ene eller den anden måde i foreningernes aktiviteter.

De folkeoplysende foreninger i Danmark er vidt forskelligt organiseret, hvad angår lokaler. De fleste låner lokaler af kommunen eller lejer med kommunalt lokaletilskud. Enkelte foreninger er imidlertid så store og etablerede, at de ejer de bygninger/lokaler, de bruger.

Daghøjskolerne

Daghøjskolen er en lokal skoleform i stil med folkehøjskolerne, men er, i modsætning til disse, ikke en kostskoleform. Daghighøjskolerne opgave er at levere beskæftigelsesfremmende folkeoplysende undervisningstilbud - ikke-formelle læringsaktiviteter til voksne. Daghighøjskoleformen blev etableret i 1979 som svar på økonomisk krise og behov for at opkvalificere og beskæftige voksne uden job. Daghighøjskolerne er for de flestes vedkommende organiseret i Daghighøjskoleforeningen, der er medlem af DFS.

Antallet af daghighøjskoler er reduceret kraftigt i de senere år pga. færre deltagere uden beskæftigelse.⁵³ Udover voksne ledige går også voksne på sygedagpenge og selvbetalere på daghighøjskolerne.⁵⁴ Der findes pt. 48 lokale daghighøjskoler i Danmark, som er medlem i Daghighøjskoleforeningen. Disse skoler gennemførte i 2007 tilsammen 220.000 undervisningstimer, fordelt på 16.000 deltagere. Daghighøjskolerne lejer for de flestes vedkommende deres lokaler, men et par stykker ejer de bygninger, de fungerer i.

⁵² Af beløbsrammen fratrukket 10% til debatskabende aktiviteter kan den enkelte forening afsætte op til 40 %.

⁵³ Langt størsteparten af daghighøjskoler får tilskud i forhold til antallet af deltagere. Kun få får et grundbeløb.

⁵⁴ Selvbetalerne får også kommunalt tilskud.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Folkeuniversitetet

Folkeuniversitetet i Danmark blev etableret i 1898 med det formål gennem folkeoplysende undervisnings- og foredragsvirksomhed at udbrede kendskabet til forskningens metoder og resultater.

Folkeuniversitetet er i dag en landsdækkende folkeoplysningsvirksomhed med en regional struktur, bestående af 4 afdelinger i universitetsbyerne København, Århus, Odense og Aalborg. Derudover findes 101 folkeuniversitetskomitéer/lokale foreninger, der arbejder med virksomheden uden for universitetsbyerne. Komitéerne administreres fra de 4 regionssekretariater samt en afdeling for de komitéer, der ikke er tilknyttet regionerne.

Der gennemførtes i 2007 ca. 27.500 undervisningstimer, fordelt på ca. 65.000 deltagere – alt sammen under kategorien ikke-formel undervisning – helt konkret kurser og foredrag.

Folkeuniversitetet både lejer og låner de lokaler, de bruger til undervisningen. I universitetsbyerne skal universiteterne stille lokaler til rådighed. Udenfor universitetsbyerne stiller kommunerne lokaler til rådighed.

Folkehøjskoler

Som tidligere nævnt har folkehøjskolerne deres egen lov i Danmark, nemlig Lov om Frie Kostskoler. Frie kostskoler består af folkehøjskoler, efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler. Loven foreskriver i formålsparagraffen, at disse skoleformer skal tilbyde undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse.

Alle tre skoler er kostskoleformer, men de arbejder forskelligt og har forskellige målgrupper. Folkehøjskoler tilbyder (hovedsagligt) ikke-formel uddannelse for voksne. Her skal elever være fyldt 17½ år (elever på ungdomshøjskoler skal være mindst 16½, men ikke 19 år). Efterskoler, der tilbyder 8., 9. og 10. klasse med afgangseksamen, er for unge, det vil sige, man skal have afsluttet 8 års skolegang, 7. klasse eller være fyldt 14 år. Husholdnings- og håndarbejdsskoler er for både unge og voksne. Her skal elever have afsluttet 10 års skolegang, 9. klasse eller være fyldt 16 år.

For at bevare sammenligneligheden med de andre nordiske lande, vil vi i det følgende koncentrere os om folkehøjskolerne.

Her i 2010 findes der 74 tilskudsberettigede folkehøjskoler i Danmark, der alle er organiseret i Folkehøjskolernes Forening i Danmark, FFD.⁵⁵ FFD er medlem af DFS.

⁵⁵ Se: www.ffd.dk

Folkeoplysning i de nordiske lande

De seneste år har folkehøjskolerne fået vendt den tilbagegang, der var fra midten af 90'erne og frem til 2004. Således virker antallet af højskoler nu stabilt, og antallet af årselever er i vækst. I 2008/09 var der således 4869 årselever på højskole i Danmark.⁵⁶ Det samlede antal deltagere på alle typer højskolekurser - kortere og længerevarende kurser - har de sidste år ligget på et sted mellem 45.000 og 50.000.

Folkehøjskolerne i Danmark fungerer som selvejende institutioner og for langt de flestes vedkommende, ejer de selv deres bygninger/lokaler.

Aktivitetsformer og finansiering:

Som nævnt er foreningsbegrebet den retslige organisatoriske ramme for folkeoplysningen (den folkeoplysende voksenundervisning og det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde). Det der i Folkeoplysningsloven benævnes Den frie Folkeoplysende Virksomhed skal være etableret af en folkeoplysende forening med vedtægt for at være tilskudsberettiget eller for at kunne få anvist lokaler. Det er et af de relativt få krav, der stilles i folkeoplysningslovgivningen.

Tilskudssystemerne til den folkeoplysende voksenundervisning, det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde, daghøjskolerne og Folkeuniversitetet ser i grove træk ud, som følger:

Oplysningsforbundene/aftenskolerne

Aftenskolerne modtager tilskud fra kommunerne. 10 % af bevillingen skal anvendes til debatskabende aktiviteter, for eksempel enkeltstående foredrag med efterfølgende debat. Hvis ikke det sker, skal de 10 % som udgangspunkt betales tilbage.

Midlerne til aftenskolerne kommer i form af tilskud til lærer- og lederlønninger. Tilskuddet udgør max 1/3 og deltagerbetalingen 2/3. Der kan ydes højere tilskud til særlige grupper (eksempelvis handicappede og pensionister), og dette sker i praksis ofte og fastsættes af den enkelte kommune. Desuden stiller kommunen lokaler til rådighed eller som alternativ yder kommunen tilskud til lokaler (minimum 75 % af driftsudgifterne, indenfor et loft pr. time).

De landsdækkende oplysningsforbund kan ligesom daghøjskolerne søge statstilskud til konsulentvirksomhed og medarbejderuddannelse, jfr. § 44, stk. 1 i folkeoplysningsloven.

⁵⁶ En årselev er én elev i 40 uger eller to elever i 20 uger osv.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Lønnen til ledere og lærere i den folkeoplysende voksenundervisning er fastsat i en bekendtgørelse, udstedt af Undervisningsministeriet. Generelt er undervisere i folkeoplysningen løst ansatte og timelønnede.

Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde

Foreningerne kan få tilskud fra kommunerne til deres aktiviteter. Desuden stiller kommunen lokaler til rådighed eller som alternativ yder kommunen tilskud til lokaler (minimum 65% af driftudgifterne indenfor et loft pr. time).

Foreningerne er imidlertid først og fremmest finansieret af medlemskontingenter, deltagerbetaling, projektmidler mv. Landsdækkende idrætsforeninger samt landsdækkende samfundsengagerende og idébestemte foreninger kan, ligesom de landsdækkende oplysningsforbund, også søge statstilskud til konsulentvirksomhed og medarbejderuddannelse, jfr. §44, stk. 1. i Folkeoplysningsloven.

Daghøjskolerne

Daghøjskolerne modtager på lokalt niveau tilskud fra kommunerne via § 45a i Folkeoplysningsloven. Derudover modtager de tilskud til FVU (Forberedende Voksen Undervisning i dansk og matematik⁵⁷), der udgør en mindre del af virksomheden.

En stor del af aktiviteterne er i øvrigt finansieret af kommunale midler til programmer for ledige/voksne uden beskæftigelse.

Daghøjskolerne kan søge konsulenttilskud jfr. § 45a, stk. 4 i folkeoplysningsloven.

Folkeuniversitetet

Folkeuniversitetet modtager statstilskud som dækker 1/3 af foredragshonoraret og 1/3 af kursushonoraret. Desuden bevilges der midler under Folkeoplysningsloven til dækning af underviseres rejseudgifter samt et beløb til administration. Beløbet fastsættes årligt på finansloven og fordeles af Folkeuniversitetsnævnet internt mellem afdelingerne. Folkeuniversitetet kan anvende uforbrugt tilskud til udviklingsprojekter.⁵⁸

⁵⁷ Se:

<http://www.uvm.dk/Uddannelse/Uddannelse%20og%20undervisning%20for%20voksne/Forberedende%20voksenundervisning.aspx>

⁵⁸ Hjemlen fremgår af finansloven konto 20.71.31

Folkeoplysning i de nordiske lande

Folkehøjskoler

Staten yder tilskud til folkehøjskolerne. Man arbejder med følgende former for tilskud: Grundtilskud, taxametertilskud (tilskud pr. elev) og bygningstilskud samt tilskud til særligt prioriterede grupper og til specialundervisning og anden specialpædagogik.

Staten kan derudover yde tilskud til kurser til efteruddannelse af forstandere, viceforstandere og lærere og til forsøgs og udviklingsarbejder samt give tilskud til højskoleophold til udlændinge fra en række europæiske lande.

Skolerne skal have andre indtægter end statstilskud, og deltagerne skal yde en egenbetaling, hvis mindste størrelse fastsættes på de årlige finanslove.

I 2008 var statstilskuddet til folkehøjskolerne på 550 mio. kr. Egenbetalingen udgjorde 380 mio. kr. Derudover havde folkehøjskolerne andre indtægter, der udgjorde 163 mio. kr. Forholdet mellem statstilskud og egenindtægt er, som det fremgår af tallene, cirka fifty-fifty.

Folkehøjskolerne skal opfylde en række betingelser, som er fastsat af Folketinget, for at kunne få tilskud. En af betingelserne er, at undervisningen skal have en bred almen karakter, jævnfør formålsparagraffen. Enkelte fag eller faggrupper kan have en fremtrædende plads på den enkelte skole, men aldrig på bekostning af det almene. Skolernes virksomhed skal tilrettelægges ud fra deres selvvalgte værdigrundlag (jfr. Lov om Frie Kostskoler, Kap. 1, § 1.).

Det er et krav, at der gennemføres længerevarende kurser for at få tilskud.

Kommunen kan ifølge Lov om Frie Kostskoler yde tilskud til folkehøjskoler, hvis de ønsker at prioritere dette.

Økonomiske rammer

Generelt opkræves der i Danmark en relativt høj grad af deltagerbetaling til folkeoplysende aktiviteter.

Det er hovedsagligt kommunalbestyrelserne, der fastsætter og fordeler midlerne til folkeoplysningen,⁵⁹ som det fremgår af Folkeoplysningsloven, Kapitel 1:

⁵⁹ Undtaget er Folkeuniversitetet, der modtager statstilskud. Daghøjskolerne får ofte kommunale midler ift. Beskæftigelsesindsatsen og dermed under anden lovgivning.

Folkeoplysning i de nordiske lande

§ 2. Kommunalbestyrelsen skal sikre rammerne for, at børn, unge og voksne kan etablere og tage del i den frie folkeoplysende virksomhed, jf. stk. 2-4.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen yder tilskud til

- 1) undervisning, studiekredse, foredragsvirksomhed og debatskabende aktiviteter for voksne og for børn og voksne sammen, jf. kapitel 4 om folkeoplysende voksenundervisning,*
- 2) aktiviteter for børn og unge, herunder fritids- og ungdomsklubber, og eventuelt til aktiviteter for voksne, jf. kapitel 5 om det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde.*

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen stiller offentlige lokaler til rådighed, jf. kapitel 6 om anvisning af offentlige lokaler og udendørsanlæg.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen yder tilskud til lokaler, jf. kapitel 7 om tilskud til private lokaler m.v.

I 2002 fjernede den nye danske regering ved en ændring af Folkeoplysningsloven ca. 155mio.kr. af bloktilskuddet, til den folkeoplysende voksenundervisning.⁶⁰ Beskæringen betød en voldsom reduktion i aftenskolernes kommunale tilskud - ikke helt til det halve men tæt på.⁶¹ Folkeuniversitetet blev beskåret fra 24 mio. kr. til 12 mio. kr. Statstilskuddet til daghøjskolerne blev fjernet og gjort til en del af det generelle bloktilskud. Disse nedskæringer medførte en kraftig forhøjelse af deltagerbetalingen og i de efterfølgende år et fald i aktiviteten.

I 2002 fik alle undervisningsformer inden for folkeoplysning og ikke-formelle voksenundervisning således forringet deres økonomiske vilkår betragteligt.⁶²

Siden da har både daghøjskolerne, oplysningsforbundene og de frivillige folkeoplysende foreninger oplevet faldende tilskud – både kommunale og statslige tilskud (tipsmidler samt §44 tilskud). Folkeuniversitet har efter den store nedskæring i 2002 haft en lille stigning i 2005 og fik samtidig tilskud til udviklingsprojekter - midler som vel at mærke stammer fra Folkeuniversitetet selv, fra uforbrugte tilskud (se note 56).

⁶⁰ Kilde: Mogens Karbo, Kommunernes Landsforening (KL), Børne- og Kulturkontoret.

⁶¹ "Det var ikke en total halvering af aftenskolernes kommunale tilskud, bl.a. fordi der udover løntilskud, som lovændringen handlede om, også ydes "pensionisttilskud", lokaletilskud, tilskud til aftenskolekataloger osv." (Kilde: Mogens Karbo, Kommunernes Landsforening (KL), Børne- og Kulturkontoret.)

⁶² Folkehøjskolerne og efterskolerne har imidlertid fået tilført særlige tilskud/puljer, med det formål til at få flere deltagere/elever på skolerne. Det drejer sig om tilskud til udsatte grupper af unge, herunder danskere af anden etnisk oprindelse.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Det samlede offentlige tilskud til folkeoplysningen i 5-årsperioden 2004-2008 (DKR)⁶³

Organisationer	2004, Dkr	2005, Dkr	2006, Dkr	2007, Dkr	2008, Dkr
Daghøjskoler	Ikke oplyst	225 mio.	Ikke oplyst	Ca. 200 mio.	Ikke oplyst
Folkeuniversitetet	12,6 mio.	14,2 mio.	14,6 mio.	14,6 mio.	14,5 mio.
Oplysningsforbund/ aftenskoler (St: = Statens Tips og Lotto)	St: 50,3	St: 49,7	St: 49,8	St: 47,2	St: 49,2
(Kom. = kommunalt tilskud)	Kom.: 391,4	Kom.: 381,3	Kom.: 364,4	Kom.: 357,8	Kom.: 346,5
(§44 = statstilskud til konsulentvirksomhed og medarbejder- uddannelse)	I alt: 441,7 (+§44 (?))	I alt: 431 (+§44 (?))	I alt: 414,2 (+§44 (?))	I alt: 405 (+§44 (?))	I alt: 395,7 (+§44 (?))
Organiserede foreninger	(registreres ikke)	(registreres ikke)	(registreres ikke)	(registreres ikke)	(registreres ikke)
Folkehøjskoler	Ikke oplyst	Ikke oplyst	Ikke oplyst	Ikke oplyst	550 mio.

Deltagerbetalingen/egenbetaling til folkeoplysningen udgjorde i 5-årsperioden 2004-2008

Organisationer	2004 Dkr.	2005 Dkr.	2006 Dkr.	2007 Dkr.	2008 Dkr.
Daghøjskoler	Ikke oplyst	40 mio.	Ikke oplyst	31 mio.	Ikke oplyst
Folkeuniversitetet	18,8 mio.	20 mio.	22 mio.	24,7 mio.	27 mio.
Oplysningsforbund/aftenskoler	Ca. 782 mio.	Ca. 762 mio.	Ca. 728 mio.	Ca. 715 mio.	Ca. 693 mio.
Organiserede foreninger	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Ukendt

⁶³ Tallene er indsamlet af DFS's sekretariat via de relevante medlemsorganisationer

Folkeoplysning i de nordiske lande

Folkehøjskoler	Ikke oplyst	Ikke oplyst	Ikke oplyst	Ikke oplyst	380 mio.
----------------	-------------	-------------	-------------	-------------	----------

Samarbejde mellem offentlige myndigheder og folkeoplysningen i Danmark

Der eksisterer ikke nogen former for formelt aftalt samarbejde mellem staten og folkeoplysningen i Danmark, og i praksis løser folkeoplysningen ikke løbende opgaver for staten. Fra tid til anden finder der statsstøttede projekter sted i de enkelte organisationer i folkeoplysningen, projekter som er målrettet løsningen af konkrete samfundsproblematikker – fx omkring integration. Hvad angår integration har folkehøjskolerne, produktionsskolerne og efterskolerne fået statstilskud til netop større integrationsprojekter.

På lokalt niveau er det også småt med samarbejde mellem folkeoplysningen og 'det offentlige'. Det skal rimeligvis siges, at det varierer en del fra kommune til kommune. Nogle steder er især daghøjskolerne inddraget om løsningen af bestemte samfundsopgaver, særligt omkring aktivering og opkvalificering af ledige, socialt svage eller syge, integration mv.

Alt taget i betragtning må man sige, at inddragelsen af folkeoplysningen i offentlige indsatser i Danmark – det være sig omkring uddannelse, sundhed, integration eller demokratisk medborgerskab – er usystematisk, vilkårlig, sjælden og hvis den en sjælden gang finder sted, finder den udelukkende sted på projektvilkår, med tidsbegrænset økonomisk tilskud og uden sikkerhed for investeringen

Afrapportering, statistik og kvalitetssikring

Et af de områder, hvor Danmark adskiller sig markant fra de andre nordiske lande, er på statistik-området. De enkelte lokale foreninger og skoler er forpligtet til at indberette om gennemførte aktiviteter/forbruget af midler til kommunerne.

Undervisningsministeriet anmoder UNI-C, statsadministrationens statistik-bank, om at indhente tallene fra kommunerne og udarbejde en landsdækkende statistik. Uni-C sender et elektronisk skema til kommunerne og beder dem om at udfylde dette. Kommunerne er i princippet forpligtet til at oplyse tallene via et lovkrav i Lov om Kommunernes Styrelse, men i realiteten sker det ofte at kommuner ikke svarer på UNI-Cs henvendelse.

Folkeoplysning i de nordiske lande

Det betyder, at der kun findes sporadisk og ufuldstændig statistik for folkeoplysningen, både mht. økonomi, aktivitetsomfang, aktivitetstype og deltagersammensætning. Statistik om brugerne og deres udbytte af folkeoplysningen findes ikke i samlet form.

For at kunne udarbejde en fyldestgørende statistik, som i de andre nordiske lande, er der behov for at kommunerne i højere grad forpligtes til at indsende tal til UNI-C.